

---

# Pánem svého osudu

---

Barbara Taylor Bradford

**J**ames Lionel Falconer, jemuž všichni kromě babičky říkali jenom Jimmy, byl u konce s dechem. Cestou do Camdens Lock se musel náhle zastavit uprostřed silnice. Kára, co tlačil do kopce, se mu zdála každou chvíli těžší. Na pár vteřin se o ni opřel a zhluboka oddechoval.

Byl čtvrtek 12. června 1884; minulý měsíc oslavil Jimmy čtrnácté narozeniny, a připadal si skoro dospělý – vždyť v kryté tržnici Henryho Malverna pracoval se svým otcem už od osmi let. Do deseti pouze několik dní v týdnu, později už každý den. Měl práci ve stánku rád, všechno to smlouvání, vychvalování i handrkování se o cenách ho bavilo stejně jako jeho otec.

Tatínek mu říkal ‚můj chytrý kluk‘, což Jimmyho těšilo, protože otce obdivoval a chtěl se mu zavděčit. Matthew Falconer, dnes sedmatřicátník, se do práce vždy pečlivě oblékal, a tak to dělal i Jimmy. Otec se nikdy nezapomněl poptat stálých zákazníků na zdraví členů rodiny, a stejně se choval i jeho syn.

I babička Esther Falconerová si všimla, jak Jimmy od útlého dětství otce kopíruje, zamlouvalo se jí to a občas chlapci za jeho snahu podstrčila několik pencí. Nabádala ho, aby si peníze schovával na horší časy, což také dělal.

Teď se Jimmy narovnal, odfoukl si, chopil se držadel a tlačil káru dál. Věděl, že cesta bude stoupat už jenom chvíli.

Byl teplý den, a tak se Jimmy brzy celý zpotil, ale téměř na dohled brány tržnice nečekaně pocítil ostrou bolest na prsou. Zaskočilo ho to, musel se zastavit a přidršet vozíku, aby neupadl.

Bolest ustupovala velmi pomalu; tvář měl zalitou potem a stále se nemohl pořádně nadechnout. Netušil, co se děje, a na tváři se mu usadilo zděšení.

„Jimmy! Jimmy! Jsi v pořádku, chlapče?“

Rozeznal hlas paní Greenwoodové a otočil se. Byla to sousedka, která pracovala jako kuchařka ve velkém domě na terasách poblíž Regent's Parku.

„Ale ano,“ odpověděl, protože se mu už přece jen ulevilo. Záhadná bolest zmizela, jenom se z něj stále lil pot a nedostávalo se mu vzduchu.

Mavis Greenwoodová už stála u něj a starostlivě si ho prohlížela. „Jak jsi zastavil a tvářil se tak zvláštně, napadlo mě, že se něco děje...“

„To nic, vážně nic. Akorát mi došel dech, že je takové horko.“

Žena přikývla. „Neměli bychom si stěžovat, když doteď lilo jako z konve, že?“

Jimmy se zasmál. Měl paní Greenwoodovou rád. Často jím do stánku nosila na ochutnání pečivo, a její ostružinový koláč obzvlášť miloval.

„Kde je táta, Jimmy? Neměl by tě nechat vozit tohle všechno samotného. Vždyť je ta kárka větší než ty.“

Jimmy se zazubil, ale hned posmutněl a vysvětloval: „Táta jel s maminkou za doktorem Robertsonem. Maminka říká, že jenom nastydla, ale táta si myslí, že by to mohla být bronchitida, nebo i zápal plic.“

„Ó, doufám, že ne, chlapče. To jsou vážné nemoci.“ Mavis položila svoji tašku na hrubý pytel zakrývající náklad a chopila se jednoho držadla. „Jimmy, chytni to na druhé straně a dotlačíme vozík na tržnici společně.“

Jimmy chtěl pomoc odmítnout, ale měl dojem, že by to kuchařku urazilo. Udělal tedy, co řekla, a společnými silami tlačili káru dál.

Když si Matthew Falconer najal stánek na tržnici Malvern, byl rozhodnutý uspět stůj co stůj, a zatím se mu skutečně dařilo. Majitel tržnice Henry Malvern si toho brzy všiml, a protože chápal, že dobrých obchodníků není nikdy dost, jakmile postavil nový stánek, nabídl pronájem Matthewovi jako prvnímu.

Malvern byla jedna z mála krytých tržnic v okolí, a díky kamenným stěnám a prosklenému stropu chráněná před nepříznivým počasím. Většina stánků tedy mohla otvírat i v zimě, což nájemci velmi oceňovali.

Jimmy s Mavis Greenwoodovou protlačili káru velkou železnou bránou a zamířili ke dvěma propojeným boudám.

Jimmy odemkl hlavní dveře, pak ještě ty v zadním skladu, kde byly další dvě malé místnosti. Mavis mu pomohla vynosit dřevěné kozy a několik prken, z nichž sestavili pult před boudou, přitom se znovu podivila, že Matthew nechává chlapce tohle všechno dělat bez dozoru. Raději však mlčela, protože se dávno naučila neplést druhým do života.

Když připravili to základní, Mavis se chopila tašky a usmála se: „A jaké poklady jsi vlastně dneska přivezl?“

Jimmy strhl plachtu z kárky. „Měděné formy na vaření, co táta našel v podomním výprodeji minulý týden v jednom velkém domě nahoře ve West Endu.“ Jimmy rozhodil rukama.

„Jenom se na ně podívejte, paní Greenwoodová. Formy na želé, pudink nebo lososovou pěnu; to všechno jistě používáte i v tom velkém domě, kde pracujete.“

Žena přikývla a začala si formy pečlivě prohlížet. „Uznávám, že vypadají dobře, Jimmy. Kolik bys chtěl za tuhle?“

„Tatínek mi ještě nedal ceník, ale šest pencí by to myslím spravilo.“

„Šest pencí?! Teď trochu přeháníš, Jimmy!“

„No dobrá, tak jsem se možná spletl. Co za tři, paní Greenwoodová?“ usmál se. Koneckonců, pomohla mu s vozíkem a slevu si tedy zaslouží.

Mavis našla peněženku, podala mu minci a strčila formu do kabely. „Děkuju, Jimmy, to se mi zdá v pořádku. Ale už abych běžela, nebo přijdu pozdě.“

„Děkuju za pomoc, paní Greenwoodová. Smím se ještě na něco zeptat?“

„Jistě, ale pospěš si.“

„Může člověk dostat infarkt ve čtrnácti letech?“ vysoukal ze sebe a upřeně na ni pohlédl.

Mavis se zhrozila: „Neblázni, prosím tě, kam na to chodíš? Ty jsi určitě zdravý jako rybička. Jinak by tě táta přece nenechal vozit tak těžký náklad, ne?“

Když Jimmy osaměl, začal rovnat zboží na pultě, jak ho otec učil. Větší kousky dozadu a drobnější do první řady. O ty prý zákazník zavádí okem nejdřív, až pak se zadívá na dražší věci.

Dělal si ale starosti o maminku a nechápal, proč se u lékaře tak zdrželi. Při práci se neustále ohlížel k bráně tržnice. I když bylo časně, jiní stánkaři už také otvírali a vykládali zboží. Jimmy si uvědomil, že paní Greenwoodová nepřímo obvinila jeho otce, že mu nakládá příliš práce, a měl by jí tedy příště vysvětlit, že si ten těžký vozík naložil sám. Nechtěl, aby si o tatínkovi myslela něco špatného.

Jen co vystavil zboží, uviděl, že od brány spěchá otec. Měl chuť mu běžet naproti, ale vzpomněl si na jeho poučení, že se má vždy chovat důstojně, a tak raději počkal.

Matthew Falconer s úsměvem došel k synovi a krátce ho sevřel v náruči. „Je to jenom pořádné nachlazení,“ zamumlal, když si všiml Jimmyho ustaraného výrazu. „Maminka má zůstat v posteli, užívat sirup na kašel a hodně pít.“

Jimmymu spadl kámen ze srdce. „To je dobře, že to nejsou průdušky, ani zápal plic.“

„Moje řeč, chlapče, moje řeč. A teď bych potřeboval, abys skočil k babičce a poprosil ji o lahvičku toho jejího malinového sirupu a taky o pár sáčků s kafrem. Lady Agathě to jistě vadit nebude, protože celá rodina podle všeho dnes odjíždí na dva měsíce do Francie.“

Jimmy přikývl. „Dobře. Mám to pak odnést mamce domů?“

„Ano, Jimmy. Babička ti nejspíš přibalí i nějaký sendvič a možná i jídlo pro maminku.“

„Ale co ty, tati? Když jsme ráno odcházeli, ani jsme si nestihli udělat svačinu.“

„Se mnou si nedělej starosti. Kolem jedné přijde prodavač koláčů, do té doby už nějak vydržím.“

„Klidně se vrátím, až to mamince odnesu.“

„Není třeba, abys sem chodil na hodinku nebo dvě, než zavřeme. Radši dohlédni na Rossi a Eddieho a postarej se, aby taky něco snědli. A teď utíkej!“

Jimmy vyšel z tržnice a cítil se mnohem klidnější. Byl rád, že maminka není vážně nemocná a že se tatínkovi ulevilo – když odcházel, otec si u stánku dokonce pohvizdoval. A Jimmy se navíc směl podívat za babičkou.

Spěchal, aby tam byl co nejdříve: Esther Marie Falconerová byla totiž nejdůležitější a nejmilejší osobou v jeho životě, stejně jako on v jejím. Věděl to docela jistě, protože mu to prozradila, i když jenom šeptem, aby to prý nebylo líto jeho sourozencům.

James své rodiče miloval, snažil se napodobit tatínkovo chování i styl oblékání, rád měl i dvanáctiletou sestru Rossi a malého bratra Eddieho, který nedávno oslavil deváté narozeniny. Pak tu byl i báječný děda, Philip Henry Rosewood Falconer, co na všechny dohlížel. Ten už Jimmyho naučil spoustu nových věcí, zvláště ze zeměpisu, dokonce mu věnoval globus na stojánku – a Jimmy si dárku moc považoval.

Ovšem babička byla na prvním místě seznamu. To ona naučila vnoučka číst a psát už ve čtyřech letech, a když v tom věku nastoupil do školy v Rochesteru, učitel si jeho bystrost nemohl vynachválit...

Když Jimmy opouštěl Camden, bylo už na ulicích rušno. Muži i ženy spěchali k tržnici, ti první byli většinou stánkaři, dámy pak běžné zákaznice.

Několik lidí Jimmymu zamávalo, a on jim to s úsměvem oplatil. Většinou šlo o stánkaře, které znal, a oni si ho oblíbili pro milou povahu a příjemný vzhled. Měl totiž lidi rád a snadno se s každým spřátelil.

Prarodiče pracovali jako vrchní sloužící v domě poblíž Regent's Parku, což také nebylo daleko. Ještě přejít Chalk Farm Road a bude v Marylebone.

Měl to místo rád a dost se o něm dozvěděl právě od babičky. Vyprávěla, že ho navrhl známý architekt John Nash v roce 1818 a zahrnovalo Regent Street s parkem a krásnými terasami a ulicemi elegantních domů v okolí.

Právě v jednom z nich Philip a Esther Falconerovi pracovali jako hlavní sloužící u ctihodného Arthura Blanea Montaguea a jeho ženy Agathy Denbyové Montagueové, dcery lorda Percivala Denbyho, šestého hraběte z Meltonu.

Esther Falconerová se narodila v yorkshirské vesnici Melton, nedaleko severního přístavu Hull. Pohledná, inteligentní a ambiciózní dívka dostala – díky známosti matky s tetou lady Agathy – už ve dvanácti letech zaměstnání na Meltonově panství. Zaučovala se jako komorná a měla se starat o tehdy šestnáctiletou lady Agathu, nejmladší z hraběčích dcer. V sedmnácti byla Agatha v Londýně uvedena do společnosti a Esther v jejich službách už zůstala.

Celých čtyřicet čtyři let. Během té doby vystřídala několik služebních pozic a dnes pracovala jako hlavní hospodyně v londýnské i kentské rezidenci lady Agathy, na což byla náležitě hrdá.

Philip Falconer pocházel z Kentu a také se dal do panských služeb. Začal jako poslíček a lokaj v šestnácti letech u ctihodného pana Arthura Blanea Montaguea na jeho venkovském sídle Fountain Court. Pracoval také v jejich domě u Regent's Parku, který pán prodal několik let před sňatkem s lady Agathou.

V tomto krásném domě se také Esther a Philip seznámili a jeden do druhého zamilovali. Panstvo si jejich práce vážilo natolik, že pro ně nechalo zařídit několik místností v zadní části domu. Podobné ubytování měli i ve Fountain Court v Kentu, kde se také narodili a vyrostli jejich tři synové.

\* \* \*

Esther se zastavila v hale, když zaslechla, jak někdo divoce buší klepadlem na dveře pro služebnictvo. Běžela otevřít a uviděla oblíbeného vnuka.

Nejdřív se zarazila, ale pak ho s úsměvem vpustila do domu. Jen na okamžik ještě stáhla obočí. „Nestalo se nic? Copak tu děláš uprostřed dne, Jamesi?“

„Nic zlého se neděje, babi. Maminka je sice nemocná, ale doktor Robertson říká, že jde jenom o silné nachlazení. Dal jí sirup a poslal ji do postele. A otec mě sem poslal pro ten tvůj malinový ocet, jak tomu říká, a trochu kafru.“

„Už rozumím,“ oddechla si Esther a stiskla vnuka v náruči. „Doktor bude mít pravdu. Jenže tahle letní nachlazení se člověka někdy drží dlouho,“ zamumlala.

„Nezlob se, jestli jsem tě vylekal, babičko.“

„Vůbec ne, jen jsem myslela, že ty dveře chceš vylomit.“ Odtáhla Jimmyho od sebe a zadívala se mu do tváře. Napadlo ji, že za deset dní, co ho neviděla, snad zase o něco vyrostl. Už teď byl o pár centimetrů vyšší než ona.

„Copak je, babičko?“ podivil se. „Proč si mě tak prohlížíš?“

S úsměvem zavrtěla hlavou. „Jen se mi měníš přímo před očima,“ odpověděla. „Možná je ti teprve čtrnáct, ale hrozně rychle rosteš.“

Jimmy se usmál a pak nahlas rozesmál; Esther si znovu uvědomila, jaké má ten hoch přirozené kouzlo – rovné bílé zuby, jiskřivé modré oči a spousta energie. Ženy mu jednou budou ležet u nohou.

„Tak skočíme ke mně a já řeknu kuchařce, aby svařila trochu malinového octa. Určitě najdeme taky něco k jídlu.“

Vedla Jamese na konec dlouhé chodby, kde měla k dispozici salonek, její muž zas kancelář, a kde byla rovněž kuchyně a vinotéka. Pustila vnuka do svého pokoje a šla si promluvit s kuchařkou.

Jimmy se posadil na židli u okna. Měl ten pohodlný, světlý salonek s křeslem, pohovkou, křesly a psacím stolem rád. Babička mu vysvětlila, že jde o starožitný stůl z georgiánské doby, který jí věnovala lady Agatha. U stolu Esther sestavovala jídelníčky, sepisovala účetnictví a jiné doklady. Mohla si tady ale i odpočinout mezi všemi svými povinnostmi.

Dědeček měl kancelář jen o pár dveří dál, také s podobným stolem a spoustou knih hlavně o víně a francouzských vinicích.

Philip Falconer se totiž během let stal v téhle oblasti znalcem a pan Montague ho nechal zřídit a spravovat vinný sklep.

Jimmy dobře věděl, jaké má celá rodina štěstí a že je dlouholetá služba prarodičů u panské rodiny zajišťuje. Jeho otec a oba strýcové měli sice vlastní živnost a uměli se o sebe postarat, přesto pro ně rodiče v panských službách znamenali velkou podporu.

V té době sice nebylo neobvyklé, že sloužící se svými aristokraty zůstávali po celý život, James však věděl, že jeho prarodiče jsou velmi vážení pro vynikající služby. Stali se takřikajíc součástí šlechtické rodiny a měli mnohá privilegia. Babička se třeba vnukovi nedávno pochlubila, že ji lady Agatha označila za „nejlepší z nejlepších“, na což byla náležitě pyšná.

Ve dveřích se objevil dědeček. Jimmy ihned vyskočil a šel ho obejmout. Philip ho k sobě přitiskl a políbil na tvář.

„To je ale hezké překvapení, chlapče. Vidím, že rosteš jako z vody.“

„To říká i tatínek.“

„Babička se zmínila, že maminka stoná, a že jsi k nám zaskočil pro malinový sirup. Matthew je doufám v pořádku, že?“

„Je jako rybička,“ přikývl Jimmy.

Philip se usadil na pohovce a vnuk na židli naproti. „Lady Agatha už tedy odcestovala?“ prohodil.

Philip se usmál, protože dobře věděl, jak má James rád pozornost paní domu. „Už je to tak, i s pánem, slečnou Helenou, mladým panem Williamem, dvěma služkami, komorníkem a zavazadly, co zaplnily dva kočáry. Budou si na Riviéře užívat slunce a moře. Nejdřív v Nice a později v Monte Carlu. Vrátí se nejspíš v září, pokud se pán nerozhodne dorazit o něco dřív, aby nezmeškal lov tetřevů.“

Objevila se Esther a oznámila: „V jídelně pro služebnictvo dostanete oběd. Máme pastýřský koláč. Kuchařka připraví ještě jeden pro maminku a dostaneš i trochu kuřecího vývaru, Jamesi. Ten zatočí s každým nachlazením.“

Přesunuli se chodbou do malé jídelny; měli ji ještě asi hodinu jenom pro sebe, protože zbytek personálu se věnoval úklidu a dalším povinnostem.

Babička se Jamese už dlouho chtěla zeptat na jeho budoucí plány, a teď měla skvělou příležitost.

Upřela na něj světlezelené oči a začala: „Zajímalo by mě, Jamesi, co bys v životě rád dělal? Chceš dál pracovat v tržnici jako Matthew, nebo tě zajímá i něco jiného?“

Jimmy na ni užasle pohlédl a teprve po chvílce hlesl: „Já vlastně ani nevím.“

„Měla jsem dojem, že se dost zajímáš o architekturu, třeba o práci Johna Nashe v téhle čtvrti. Mohli bychom tě s dědečkem nechat zapsat do školy pro kresliče, kdybys chtěl.“ Esther se opřela v židli a čekala na odpověď.

Jimmy důrazně zavrtěl hlavou. „Ne, to ne, já nechci být kreslič, babi, ale moc děkuju za nabídku. Je to od vás milé,“ řekl co nejupřímněji.

„A co jiné školy?“ naklonil se k němu Philip; dobře věděl, že vnuk je velmi nadaný, bystrý a taky cílevědomý.

Když Jimmy dlouho neodpovídal, Philip vlídně dodal: „My na tebe rozhodně netlačíme, ale zamysli se nad tím. Jsi na prahu života, a my ti chceme pomoci, jak jen to půjde.“

Jimmy přikývl a napadlo ho, jak důstojně dědeček působí: černé sako, proužkované kalhoty, bílá košile, stříbrošedá vázanka. Dokonalý majordomus.

Pak pohlédl na babičku v dlouhých tmavomodrých šatech s bílou krajkovou náprsenkou a manžetami. Husté stříbrné vlasy měla vyčesané na temeni hlavy – jako vždy se mu zdála nesmírně elegantní.

Věděl, že je jí už padesát šest let, ovšem na svůj věk nevypadala. To vlastně ani děda, a už mu minula šedesátka. Jako by ti dva uměli stárnout. James se pousmál, když si představil, jak by se tvářili, kdyby to vyslovil nahlas.

Narovnal se v zádech a rozhodl se o svých snech povědět čistou pravdu. „Já bych totiž chtěl být obchodníkem,“ vyhrkl. „Vlastnit takový obchod, jako je třeba Fortnum&Mason nebo moderní tržnici jako Burlington Arcade na Piccadilly. Chci se stát nejlepším obchodníkem v Londýně!“ Hlas mu rozčileně vylétl do výšky, a vtom si všiml, jak na něho prarodiče užasle zírají.

*Přeložila Blažena Kukulišová*